



Poliisiosasto
Erityisasiantuntija Suvi Pato-Oja

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 18/2019 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa. Laki korvaisi ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997), joka ehdotetaan kumottavaksi. Ehdotettavaan lakiin keskitettäisiin lisäksi henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely maahanmuuton hallinnon alan muista laeista. Tavoitteena on, että jatkossa henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa säädettäisiin yhdessä nykyaikaisen henkilötietolain vaatimukset täyttävässä laissa, joka täydentää Euroopan unionin tietosuojasetusta, tietosuojalakia ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettavaa lakia.

Esitys on osa sisäministeriön hallinnonalan tietosuojalainsäädännön uudistusta, jonka osana on uudistettu myös laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa (1.6.2019 voimaan tullut laki 616/2019, *poliisin henkilötietolaki*).

Poliisiosasto osallistui vaalikauden päättyessä rauennutta hallituksen esitystä HE 224/2018 vp valmistelleen työryhmän työskentelyyn. Myös esityksen myöhemmässä valmistelussa on tehty yhteistyötä ja poliisiosaston esittämiä näkemyksiä on otettu huomioon nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä.

Lain soveltamisala

Ulkomaalaisrekisterilaissa omaksuttu rekisterilähtöinen sääntely ehdotetaan esityksessä korvattavaksi henkilötietojen käsittelytarkoituksia koskevalla sääntelyllä. Käsittelytarkoituserusteiseen sääntelytapaan siirtyminen on poliisiosaston näkemyksen mukaan kannatettava ratkaisu ja tukee esityksen tavoitteiden saavuttamista. Vastaava ratkaisu on omaksuttu myös uudessa poliisin henkilötietolaissa. Yhtenäisen sääntelyratkaisun omaksuminen sisäministeriön hallinnonalan erityislainsäädännössä on tarkoituksenmukaista lain soveltajien kannalta.

Esityksen perusteluissa (s. 35) todetaan, että valmistelussa on tunnistettu haasteita useiden henkilötietolakien osittain päällekkäisiin soveltamisaloihin

liittyen. Sovellettavan henkilötietolain tunnistaminen yksittäistapauksessa voi olla tulkinnanvaraista, jos on kyse usean viranomaisen henkilötietolain soveltamisalan piiriin kuuluvasta henkilötiedon käsittelytarkoituksesta. Poliisihallituksen ja sen alaisen poliisihallinnon osalta ehdotetun lain ja poliisin henkilötietolain soveltamisalat ovat osittain päällekkäiset esimerkiksi ulkomaalaisvalvonnan osalta.

Poliisiosasto katsoo, että poliisin lakisääteisiin tehtäviin liittyvä henkilötietojen käsittely on jaettavissa tarkoituksenmukaisesti eri henkilötietolakien soveltamisalaan. Soveltamisalojen osittaisella päällekkäisyydellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia lain soveltamisen kannalta. Esimerkiksi ulkomaalaisvalvontaan sovellettaisiin ehdotettua maahanmuuttohallinnon henkilötietolakia, kun kyse on ulkomaalaislain (301/2004) mukaisten tehtävien suorittamisesta. Poliisin henkilötietolakia taas sovellettaisiin tilanteissa, joissa ulkomaalaisvalvonta kytkeytyy rikosasioiden tietosuojalain soveltamisalaan kuuluviin poliisin lakisääteisiin tehtäviin. Poliisin henkilötietolaissa säädetään myös ulkomaalaislain 131 §:n nojalla poliisin rekistereihin tallennettavien ulkomaalaisen tunnistamistietojen käsittelystä.

Julkisuuslakiin ehdotettavat muutokset

Esityksessä ehdotetaan, että maahanmuuttohallinnon asioiden salassapitoa koskeva sääntely koottaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999). Poliisiosasto pitää sääntelyn keskittämistä julkisuuslakiin perusteltuna. Keskittämisen voidaan arvioida selkeyttävän tilannetta lain soveltajan kannalta.

Kuten esityksen perusteluissa (s. 33) todetaan, esitutkinta-aineiston salassapito määräytyy ensisijaisesti julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla. Esitutkinta-aineistoon voi kuitenkin sisältyä myös muiden salassapito-perusteiden piiriin kuuluvia tietoja. Ehdotetulla julkisuuslain sääntelyllä olisi siten merkitystä esimerkiksi tilanteissa, joissa harkitaan esitutkinta-aineistoon sisältyvien tietojen salassapitoa 3 kohdan yleisen salassapitoperusteen päätyttyä rikosprosessin edetessä. Esitutkinta-aineiston lisäksi sääntely olisi huomioitava myös muussa poliisihallinnon asiakirjojen käsittelyssä.